

ΓΙΑΝΝΟΥΛΗΣ ΧΑΛΕΠΑΣ

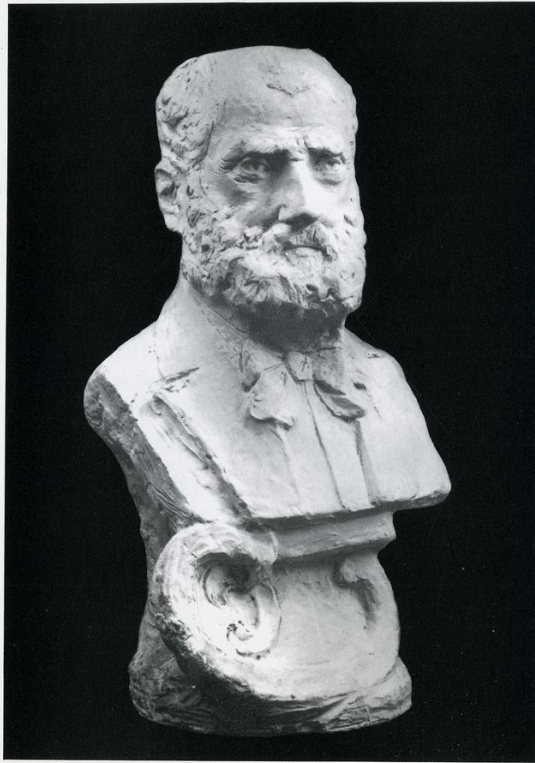

ΑΙΘΟΥΣΑ ΤΕΧΝΗΣ Ν. ΨΥΧΙΚΟΥ

ΛΕΩΦ. ΚΗΦΙΣΙΑΣ 328 & ΕΛΕΥΘ. ΒΕΝΙΖΕΛΟΥ 2 - 154 51 Ν. ΨΥΧΙΚΟ
ΤΗΛ. 6712225

ΓΙΑΝΝΟΥΛΗΣ ΧΑΛΕΠΑΣ

ΠΕΝΗΝΤΑ ΠΕΝΤΕ ΧΡΟΝΙΑ
ΑΠΟ ΤΟ ΘΑΝΑΤΟ ΤΟΥ
(1938-1993)

Γιαννούλης Χαλεπάς: «Αυτοπροσωπογραφία», 1931. Γύψος (60×30×27).

ΕΥΧΑΡΙΣΤΙΕΣ

Για την πραγματοποίηση της έκθεσης (παραχώρηση γλυπτών και σχεδίων) εκφράζονται θερμότερες ευχαριστίες στις οικογένειες:

Κατερίνα Χαλεπά-Κατσάτου
Αλίκη Χαλεπά-Μπικιάκη
Λίκα Χαλεπά-Νικολαΐδου

Ιδιαίτερος ευχαριστούμε την Κατερίνα Χαλεπά-Κατσάτου, διότι εκτός των ανωτέρω βοήθησε στην καλή και σωστή παρουσίαση της έκθεσης.

Επίσης ευχαριστούμε την LIPTON για τη χορηγία της.

ΓΙΑΝΝΟΥΛΗΣ ΧΑΛΕΠΑΣ

Δεν είναι εύκολο σ' ένα συνοπτικό εισαγωγικό σημείωμα να παρουσιάσει κανείς το έργο του Γιαννούλη Χαλεπά. Γιατί ο Χαλεπάς είναι ένας μεγάλος καλλιτέχνης, μια μυθική σχεδόν μορφή στη νεοελληνική γλυπτική, φορτωμένη πάρα πολλούς ύμνους, δάφνες, δημοσιεύσεις, μελέτες και, παρ' όλα αυτά, μια ακόμη από πολλές πλευρές αινιγματική φυσιογνωμία.

Το έργο του Χαλεπά χωρίζεται από τους ερευνητές, με βάση σημαντικές αλλαγές στη ζωή του, σε τρεις περιόδους: Η πρώτη περίοδος, 1870-1878, καλύπτει τα χρόνια της μαθητείας του στην Αθήνα, στο Μόναχο και τα νεανικά του έργα ως την εμφάνιση της αρρώστιας του. Η δεύτερη περίοδος, 1902-1930, καλύπτει τα χρόνια που έζησε και εργάστηκε στην Τήνο μετά την επάνοδό του από το ψυχιατρείο της Κέρκυρας. Η τρίτη του τέλος περίοδος ταυτίζεται με την εποχή που έζησε και δημιούργησε στην Αθήνα, στο σπίτι των ανεψιών του, ως το θάνατό του, δηλαδή 1930-1938.

Η αρρώστια του καλλιτέχνη πρέπει να επέδρασε σαν καταλύτης στο έργο του, μια και η ουσιαστική τομή στη δουλειά του γίνεται σαφέστατη ανάμεσα στην α' και β' περίοδο, ενώ η διαφορά ανάμεσα στη β' και γ' είναι λιγότερο αισθητή, καθώς η μια περίοδος αποτελεί φυσική συνέχεια της άλλης.

Ότι χαρακτηρίζει το έργο του στη β' και γ' περίοδο της καλλιτεχνικής του παραγωγής είναι η σημασία που δίνει σε καθαρά πλαστικές αξίες: τον ενδιαφέρει κυρίως η περίοπτη σύνθεση, όπως μαρτυρούν τα αμφίπλευρα έργα που δημιουργεί στη β' κυρίως περίοδο, επίσης το σύμπλεγμα, όπου προσπαθεί να φθάσει σε μια ολοκληρωμένη σύνθεση στην οποία να συντελείται η πιο αρμονική σύνδεση μορφής και περιεχομένου, η απόλυτη ισορροπία και εσωτερική συνέπεια θέματος και μορφικής-πλαστικής του απόδοσης. Ποτέ δεν υποχωρεί το ένα υπέρ του άλλου.

Τον απασχολεί κύρια η δομή του έργου, η σύνθεση, όπου όλα τα επιμέρους μοτίβα «χτίζονται», συνδυάζονται, εξαντλώντας με το λιτότερο τρόπο τα όρια

της εκφραστικής τους δύναμης. Οι λεπτομέρειες της τέλεια δουλεμένης επιφάνειας υποχωρούν στην εκφραστικότητα της αδρά δουλεμένης μάζας, όπου το πλάσιμο με το χέρι αφήνεται συχνά να γίνει αισθητό προσθέτοντας νέες δικές του αξίες στην όλη σύνθεση.

Με τον τρόπο αυτό ο Χαλεπάς επιβάλλει ένα έντονα προσωπικό στυλ στη γλυπτική του, όπου οι λύσεις που δίνει δεν εντάσσονται σε κανένα από τα γνωστά ρεύματα της εποχής του, παρ' όλο που ανεξάρτητα και χωρίς επαφή με τη σύγχρονη τέχνη φαίνεται συχνά ότι κάπου αγγίζει ανάλογες πλαστικές τάσεις με αυτές που συναντούμε σε πρωτοποριακές αναζητήσεις των αρχών του αιώνα μας: π.χ. στον κυβισμό (σχηματοποίηση, αρχαϊσμούς, γεωμετρικά μοτίβα), στον εξπρεσιονισμό (παρामορφώσεις, εκφραστική δύναμη γραμμικών στοιχείων) ή ακόμη στο σουρεαλισμό (σύνδεση ονειρικών οραμάτων με γνωστά θέματα, πρβ. «Εφιάλτης» κ.ά.). Αλλά πέρα από όλα αυτά διακρίνεται για την πλούσια φαντασία του, όταν αποδίδει με δικό του μοναδικό τρόπο σκηνές μυθολογικές ή θρησκευτικές, ή σχολιάζει γνωστούς τύπους της παραδοσιακής γλυπτικής από το εργαστήριο του πατέρα του. Αυτή η έντονη προσωπικότητα στην πλαστική δημιουργία είναι που ξεχωρίζει τον Χαλεπά μέσα σ' όλη τη νεοελληνική γλυπτική και κάνει το έργο του σημαντικό στο χώρο της γλυπτικής γενικότερα: γιατί δίνει λύσεις προσωπικές, ξεχωριστές, με εξαιρετική ποιότητα και εκφραστική δύναμη.

(Απόσπασμα κειμένου που δημοσιεύτηκε στον κατάλογο του Πνευματικού Κέντρου του Δήμου Αθηναίων το 1988).

ΑΛΕΞΑΝΔΡΑ ΓΟΥΛΑΚΗ-ΒΟΥΤΥΡΑ

Καθηγήτρια Ιστορίας της Τέχνης
Πολυτεχνικής Σχολής Α.Π.Θ.

ΕΥΧΑΡΙΣΤΙΕΣ

Για την πραγματοποίηση της έκθεσης (παραχώρηση γλυπτών και σχεδίων) εκφράζονται θερμότερες ευχαριστίες στις οικογένειες:

Κατερίνα Χαλεπά-Κατσάτου
Αλίκη Χαλεπά-Μπικάκη
Λίκα Χαλεπά-Νικολαΐδου

Ιδιαίτερος ευχαριστούμε την Κατερίνα Χαλεπά-Κατσάτου, διότι εκτός των ανωτέρω βοήθησε στην καλή και σωστή παρουσίαση της έκθεσης.

Επίσης ευχαριστούμε την LIPTON για τη χορηγία της.

Οιδίπιδας και Αντιγόνη, 1930. Γύψος (77×33×45).

ΓΙΑΝΝΟΥΛΗΣ ΧΑΛΕΠΑΣ: Μια ξεχωριστή περίπτωση.

Πενήντα πέντε χρόνια πέρασαν από το θάνατο του Γιαννούλη Χαλεπά και όμως το έργο του παραμένει μοντέρνο και το πνεύμα του πρωτοποριακό και ελεύθερο. Καλλιτέχνης με έντονες εσωτερικές ανησυχίες, αναζήτησε μια προσωπική έκφραση στην τέχνη του που τον διαφοροποίησε από την τότε τρέχουσα ελληνική εικαστική πραγματικότητα.

Τρεις βασικές φάσεις σημάδεψαν την εικαστική του πορεία. Η πρώτη περίοδος (1870-1878) περιλαμβάνει έργα από την εποχή των σπουδών του στην Αθήνα και το Μόναχο, όπως και των νεανικών του χρόνων. Τελειώνει με την πρώτη κρούση της αρρώστιας του που δέκα χρόνια αργότερα τον οδήγησε στο Ψυχιατρείο της Κέρκυρας όπου και παρέμεινε ως το 1902.

Η δεύτερη περίοδος (1902-1930) καλύπτει τα χρόνια που έζησε και δούλεψε στην Τήνο. Αναεωμένος ψυχικά απομακρύνεται ριζοσπαστικά από την προηγούμενη δουλειά του που έφερε κάποια ίχνη ακαδημαϊκού.

Η τρίτη περίοδος του καλλιτέχνη (1930-1938), η οποία κυρίως αντιπροσωπεύεται στην έκθεση της Αίθουσας Τέχνης Ν. Ψυχικού, ξεκινάει με την επιστροφή του στην Αθήνα όπου και τον έφερε η ανηψιά του Ειρήνη Χαλεπά. Ζώντας σε ένα αγαπημένο και ήρεμο οικογενειακό περιβάλλον, ο Χαλεπάς μπόρεσε σε μια νέα δημιουργική φάση παρά την προχωρημένη ηλικία του.

Το πρώτο γλυπτό που έκανε με την επάνοδό του στην Αθήνα, με τίτλο «Οιδίπους και Αντιγόνη», και το οποίο παρουσιάζεται στην έκθεση αυτή είναι μια συμβολική σύνθεση και μια βιοματική αναφορά, μια ένδειξη ευγνωμοσύνης στη σχέση του καλλιτέχνη με την ανηψιά του. Το «Ειδύλιο» του 1931, «Η βιοπάλη» του 1933, «Ο θαλάσσιος ίππος και Νηρηίδες» του 1935, όπως και το «Κορίτσι με το τριαντάφυλλο» του 1937 ενδεικτικά δείχνουν τα ενδιαφέροντά του για αμφίπλευ-

ρες, περίοπτες συνθέσεις, πολύπλοκα συμπλέγματα, την αποποίηση της λεπτομερειακής φόρμας, και την έμφαση σ' έναν εξπρεσιονιστικό και βαθιά εκφραστικό χαρακτήρα. Τα σκίτσα του Χαλεπά που εκτίθενται ακολουθούν την ίδια λογική υπό την έννοια ότι εστιάζονται και αυτά κυρίως στη σύλληψη του όγκου και στην αφαιρετική προσέγγιση ενώ συνήθως δεν καταγράφουν τα φυσιογνωμικά χαρακτηριστικά των μορφών, αλλά μάλλον δίνουν μια γενική εικόνα του συνόλου. Τολμηρά για την εποχή τους, αντικατοπτρίζουν τις σκέψεις του Χαλεπά, τους προβληματισμούς και τους πειραματισμούς του. Φτιαγμένα με αυθόρμητη και χειρονομακή γραφή, είναι έργα προφητικά για την πορεία προς την αφαίρεση που θα τραβούσε η τέχνη στο μέλλον.

Μπία Παπαδοπούλου
Τεχνοκριτικός

Παραμύθι της Πεντάμορφης. Μολύβι-κάρβουνο
 ενυπόγραφο 1934 (19×10).

Άγγελος καθιστός. Μολύβι (18×9)

ΓΙΑΝΝΟΥΛΗΣ ΧΑΛΕΠΑΣ

ΒΙΟΓΡΑΦΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ

- 1851 Γέννηση στον Πύργο της Τήνου
- 1869 Εγκατάσταση της οικογένειας Χαλεπά στην Αθήνα. Εγγραφή στο τμήμα γλυπτικής του Πολυτεχνείου
- 1873 Σπουδές στην Ακαδημία Καλών Τεχνών του Μονάχου
- 1875-1878 Α΄ περίοδος εργασίας
- 1876 Επιστροφή στην Αθήνα
- 1877 Σάτυρος που παίζει με τον Έρωτα I (σε μάρμαρο)
- Μήδεια που σκοτώνει τα παιδιά της (την καταστρέφει ο ίδιος)
- 1878 Κοιμωμένη στο Α΄ Νεκροταφείο (Σοφία Αφεντάκη). Τα πρώτα συμπτώματα της αρρώστιας
- 1879 Διακοπή δραστηριότητας. Εγκατάσταση στην Τήνο
- 1888 Εγκλεισμός στο Ψυχιατρείο της Κέρκυρας («πάσχων εξ άνοιας»)
- 1901 Θάνατος του πατέρα
- 1902 Έξοδος από το Ψυχιατρείο. Επιστροφή στην Τήνο
- 1902-1930 Β΄ περίοδος εργασίας
- 1916 Θάνατος της μητέρας
- 1925 Έκθεση γλυπτών στην Ακαδημία Αθηνών
- 1927 Αριστείο των Τεχνών από την Ακαδημία Αθηνών
- 1928 Έκθεση γλυπτών και σχεδίων στο «Άσυλο Τέχνης» του Ν. Βέλμου
- 1930-1938 γ΄ περίοδος εργασίας. Επιστροφή στην Αθήνα
- 1930 Εγκατάσταση στο σπίτι των ανειμιών του Βασίλη και Ειρήνης Χαλεπά στην οδό Δαφνομήλη. Επίσκεψη στο Εθνικό Αρχαιολογικό Μουσείο, στην Ακρόπολη και στο Α΄ Νεκροταφείο
- 1934 Εορτασμός των 83 χρόνων του («Νέοι Καλλιτέχνες» και «Παρνασσός»)
- 1938 Πεθαίνει στις 15 Σεπτεμβρίου, 87 χρονών